

19/08/2026

Από το “Δοξαστικόν” του Ελύτη στη δόξα της Θεοτόκου

/ [Γνώμες](#)

Του Σεβ. Μητροπολίτου Σουηδίας Κλεόπα

Το Δεκαπενταύγουστο, η Εκκλησία δεν επιχειρεί απλώς να μας εξηγήσει το μυστήριο της Κοιμήσεως της Υπεραγίας Θεοτόκου. Κυρίως το ψάλλει. Το περιβάλλει με ποίηση, με εικόνες, με ήχους, με φως και με αναστάσιμη προσδοκία. Η θεολογία γίνεται ύμνος, η διδασκαλία γίνεται δοξολογία και το δόγμα ενδύεται την ομορφιά της ποίησης.

Η εορτή της Κοιμήσεως είναι γεμάτη ιερές αντιθέσεις. Βλέπουμε θάνατο, αλλά ψάλλουμε ζωή. Στεκόμαστε ενώπιον τάφου, αλλά προσδοκούμε ανάσταση. Οι Απόστολοι θρηνούν, αλλά οι Άγγελοι χαίρονται.

Η Μητέρα αποχωρίζεται τον κόσμο, αλλά δεν εγκαταλείπει τα παιδιά της, γι' αυτό και η Εκκλησία ψάλλει στο Απολυτίκιο της εορτής: «Εν τη Κοιμήσει τον κόσμον ου κατέλιπες, Θεοτόκε· μετέστης προς την ζωήν, μήτηρ υπάρχουσα της Ζωής».

Η Παναγία μεταβαίνει προς τη Ζωή, διότι είναι η Μητέρα Εκείνου που είπε: «Εγώ ειμί η ανάστασις και η ζωή». Ο θάνατός της είναι μετάβαση και είσοδος στην πληρότητα της κοινωνίας με τον Υιό της.

Η Ορθόδοξη υμνογραφία δεν αποκρύπτει το γεγονός του θανάτου. Αντιθέτως, το μεταμορφώνει με το φως της Αναστάσεως. Στον Εσπερινό της εορτής ψάλλουμε: «Ω του παραδόξου θαύματος! Η πηγή της Ζωής εν μνημείω τίθεται και κλίμαξ προς ουρανόν ο τάφος γίνεται».

Το μνήμα γίνεται κλίμακα. Ο τόπος της φθοράς μεταβάλλεται σε πέρασμα προς την αφθαρσία. Η Παναγία, ως αληθινός άνθρωπος, δέχεται τον θάνατο. Επειδή όμως είναι η Μητέρα της Ζωής, ο θάνατος δεν μπορεί να την κρατήσει αιχμάλωτη. Όπως ψάλλει το Κοντάκιο: «Την εν πρεσβείαις ακοίμητον Θεοτόκον και προστασίαις αμετάθετον ελπίδα, τάφος και νέκρωσις ουκ εκράτησεν».

Η εκκλησιαστική ποίηση είναι η πίστη της Εκκλησίας σε ποιητική μορφή. Οι υμνογράφοι δεν γράφουν για να συγκινήσουν μόνο την ανθρώπινη ευαισθησία. Γράφουν για να αποκαλύψουν, μέσα από την ομορφιά των λέξεων, το μυστήριο της σωτηρίας.

Στην Ορθόδοξη παράδοση, η ποίηση δεν απομακρύνεται από τη θεολογία· γίνεται ένας από τους υψηλότερους τρόπους έκφρασής της.

Η υμνογραφία της Κοιμήσεως κορυφώνει το παράδοξο της εορτής με τον στίχο: «Νενίκηνται της φύσεως οι όροι εν σοι, Παρθένε άχραντε».

Οι φυσικοί όροι νικούνται, όχι επειδή καταργείται η ανθρώπινη φύση, αλλά επειδή μεταμορφώνεται από τη χάρη. Στη Γέννηση, η Παναγία παραμένει Παρθένος· στην Κοίμηση, ενώ πεθαίνει ως άνθρωπος, προγεύεται τη δόξα της αναστάσεως. Η ζωή της ολόκληρη γίνεται μαρτυρία ότι εκεί όπου ενεργεί ο Θεός, τα όρια της φθοράς δεν έχουν πλέον τον τελευταίο λόγο.

Σ' αυτό το ποιητικό και υμνολογικό κλίμα μπορούμε να ακούσουμε και τη φωνή του Οδυσσέα Ελύτη. Η ποίησή του, ασφαλώς, δεν είναι λειτουργικό κείμενο, ούτε

δογματική διατύπωση. Είναι όμως βαθιά επηρεασμένη από την Αγία Γραφή, τη βυζαντινή υμνογραφία, τους Χαιρετισμούς, τα κοντάκια, τους ψαλμούς και τα αναγνώσματα της Εκκλησίας.

Η επίδραση της εκκλησιαστικής υμνολογίας στο έργο του Ελύτη δεν περιορίζεται στη χρήση ορισμένων θρησκευτικών λέξεων. Βρίσκεται στην ίδια την αρχιτεκτονική του ποιήματος, στην εναλλαγή των φωνών, στις επωδούς, στο ρυθμό, στη δύναμη της επανάληψης και στην κίνηση από το πένθος στη δοξολογία.

Ιδιαίτερα αισθητή είναι η παρουσία του Ρωμανού του Μελωδού. Όπως ο μεγάλος βυζαντινός υμνογράφος οικοδομούσε τα κοντάκια του με μέτρο, ρυθμό και επαναλαμβανόμενο εφύμνιο, έτσι κι ο Ελύτης συνθέτει ένα έργο στο οποίο η κάθε φωνή εντάσσεται σε μια μεγαλύτερη αρμονία.

Δεν αντιγράφει απλώς την υμνογραφία και τη λειτουργική γλώσσα. Τις ακούει, τις προσλαμβάνει και τις μεταπλάθει ποιητικά και δημιουργικά, μέσα στο φως, στη θάλασσα, στην ιστορία και στη γλώσσα του ελληνικού κόσμου, αφήνοντας τον εκκλησιαστικό τους ρυθμό να συναντήσει τη σύγχρονη ιστορία.

Αυτό φανερώνει κάτι ουσιαστικό και για τη δική μας σχέση με την παράδοση. Η παράδοση δεν είναι ένα μουσειακό αντικείμενο, κλεισμένο και ακίνητο μέσα στο παρελθόν. Είναι ζωντανή μνήμη και γλώσσα που εξακολουθεί να γεννά.

Ο Ελύτης άκουσε στα εκκλησιαστικά κείμενα το ρυθμό των ψαλμών, τη δραματικότητα των αναγνωσμάτων, την τόλμη των εικόνων του Ακαθίστου Ύμνου και τη γλωσσοπλαστική δύναμη των υμνογράφων.

Στο ποιητικό σύμπαν του Ελύτη, η μορφή της Παναγίας συνδέεται συχνά και με την Ελλάδα. Η πατρίδα εμφανίζεται ως μητρική μορφή που γεννά, πονά, σταυρώνεται μαζί με τα παιδιά της και προσδοκά την ανάστασή τους. Αυτή η σύνδεση πρέπει να κατανοηθεί ποιητικά και όχι δογματικά.

Η Παναγία είναι η Μητέρα του Χριστού και, μέσα στην Εκκλησία, γίνεται στοργική Μητέρα όλων των ανθρώπων. Ο ποιητής, όμως, χρησιμοποιεί την οικεία μορφή της για να μιλήσει για έναν τόπο πληγωμένο, για μια γλώσσα δοκιμασμένη και για ένα λαό που, περνώντας μέσα από τα πάθη της ιστορίας, εξακολουθεί να αναζητεί το φως.

Η μεγάλη ποιητική σύνθεσή του φέρει τον τίτλο «Άξιον Εστί», δανεισμένο από τον θεομητορικό ύμνο: «Άξιον εστίν ως αληθώς μακαρίζειν σε την Θεοτόκον». Το έργο, οικοδομημένο σαν μια ποιητική ακολουθία, ακολουθεί μια λειτουργική σχεδόν πορεία: «Η Γένεσις», «Τα Πάθη» και «Το Δοξαστικόν». Δημιουργία,

δοκιμασία και δοξολογία.

Στο τελευταίο μέρος του έργου, το «Δοξαστικόν», το οποίο μελοποίησε ο Μίκης Θεοδωράκης, η ποίηση γίνεται συλλογική φωνή. Με τη μουσική, ο λόγος περνά από τον ποιητή στο λαό και αποκτά τη δύναμη μιας κοινής δοξολογίας. Το «Δοξαστικόν» αρχίζει με το φως: « Άξιον Εστί το φως και η πρώτη χαραγμένη στην πέτρα ευχή του ανθρώπου, η αλήθεια μες στο ζώο που οδηγεί τον ήλιο, το φυτό που κελάηδησε και βγήκε η μέρα.»

Για τον Ελύτη, το φως γίνεται το πρώτο αλφάβητο της δημιουργίας. Για την Εκκλησία, όμως, κάθε φως οδηγεί στον Χριστό, ο οποίος είπε: «Εγώ ειμί το φως του κόσμου».

Είναι η πρώτη δωρεά του Δημιουργού: «Γενηθήτω φως».

Η Παναγία είναι η Μητέρα του Φωτός, η αυγή που προανήγγειλε τον Ήλιο της δικαιοσύνης, η πύλη μέσα από την οποία το άκτιστο Φως εισήλθε στην κτιστή ιστορία. Η Θεοτόκος είναι εκείνη που δέχθηκε ολοκληρωτικά το Φως κι έγινε η καθαρότατη λυχνία Του.

Στο «Δοξαστικόν» ολόκληρη η δημιουργία εμφανίζεται να συμμετέχει σε μια κοσμική ακολουθία. Οι άνεμοι δεν είναι απλά φυσικά φαινόμενα. Γίνονται «οι σημάντορες άνεμοι που ιερουργούνε, που σηκώνουν το πέλαγος σαν Θεοτόκο, που φυσούν και ανάβουνε τα πορτοκάλια, που σφυρίζουν στα όρη κι έρχονται.»

Η τολμηρή εικόνα των ανέμων που «σηκώνουν το πέλαγος σαν Θεοτόκο» μάς μεταφέρει σε μια κοσμική λιτανεία. Οι άνεμοι ιερουργούν, η θάλασσα υψώνεται σαν ιερή εικόνα και τα όρη αντιλαλούν. Η φύση ολόκληρη φαίνεται να υποδέχεται την Παναγία και να συμμετέχει στην Κοίμησή της.

Η εκκλησιαστική υμνογραφία εκφράζει την ίδια αίσθηση με διαφορετική γλώσσα. Κατά την Κοίμηση της Θεοτόκου, οι ουρανοί αγάλλονται, οι Άγγελοι υμνούν και οι Απόστολοι συναθροίζονται από τα πέρατα της οικουμένης.

Η εορτή δεν αφορά μόνο ένα πρόσωπο ή έναν λαό. Αποτελεί γεγονός ολόκληρης της δημιουργίας, διότι στο πρόσωπο της Παναγίας η ανθρώπινη φύση φθάνει στον προορισμό της, στην ένωση με τον Θεό και στη συμμετοχή στη θεία ζωή.

Οι άνεμοι του ποιητή έχουν ονόματα: «Ο Μαΐστρος, ο Λεβάντες, ο Γαρμπής, ο Πουνέντες». Οι άνεμοι αυτοί άκουσαν επί αιώνες τις προσευχές των ναυτικών, γι' αυτό κι ο λαός μας ονόμασε την Παναγία «Θαλασσινή, Γοργοεπήκοο, Μυρτιδιώτισσα, Φανερωμένη».

Από το μεγαλείο του φωτός και των ανέμων, ο Ελύτης περιδιαβαίνει «τα νησιά με το μίνιο και με το φούμο, τα νησιά με τους έρημους ταρσανάδες, τα νησιά με τα πόσιμα γαλάζια ηφαίστεια.»

Τα κατονομάζει σαν να εκφωνεί μια νησιωτική λιτανεία: «Η Σίφνος, η Αμοργός, η Αλόνησος, η Θάσος, η Ιθάκη, η Σαντορίνη, η Κως, η Ίος, η Σίκινος.»

Σε κάθε ένα απ' αυτά τα νησιά υπάρχει και μια Παναγία. Υπάρχει ένα ξωκλήσι, μια εικόνα, ένα τάμα και μια τοπική παράδοση. Τα αναρίθμητα προσωνύμια της Θεοτόκου αποτελούν τη γεωγραφία της πίστης και της ευλάβειας του λαού μας. Δεν πρόκειται για διαφορετικές Παναγίες· είναι η μία Μητέρα, που γίνεται οικεία σε κάθε τόπο και προσλαμβάνει το όνομα της ανάγκης, του θαύματος, της προστασίας ή της ευγνωμοσύνης.

Η κορύφωση της Θεομητορικής έμπνευσης του «Δοξαστικού» έρχεται όταν ο ποιητής εισέρχεται ευθέως στη γλώσσα των Χαιρετισμών: «Άξιον Εστί εορτάζοντας τη μνήμη

των Αγίων Κηρύκου και Ιουλίτης, ένα θαύμα να καίει στους ουρανούς τ' αλώνια, ιερείς και πουλιά να τραγουδούν το χαίρε.»

Η επίγεια λειτουργία ενώνεται με τη δοξολογία της δημιουργίας και τότε ακολουθούν οι ποιητικοί Χαιρετισμοί: «Χαίρε η Καιομένη και χαίρε η Χλωρή, Χαίρε η Αμεταμέλητη με το πρωραίο σπαθί, Χαίρε η που πατείς και τα σημάδια σβήνονται, Χαίρε η που ξυπνάς και τα θαύματα γίνονται.»

Η προσφώνηση «Καιομένη» μάς φέρνει στον νου τη φλεγόμενη και μη κατακαιόμενη βάτο του Μωυσή, την οποία η Πατερική και υμνολογική παράδοση βλέπει ως προτύπωση της Θεοτόκου. Όπως η βάτος δεχόταν τη φωτιά χωρίς να κατακαίεται, έτσι κι η Παναγία δέχθηκε μέσα της το πυρ της Θεότητας, χωρίς να φθαρεί. Παρέμεινε «προ, κατά και μετά τόκον Παρθένος» και συγχρόνως έγινε Μητέρα.

Η «Χλωρή» είναι η ζωντανή και καρποφόρος, εκείνη από την οποία βλάστησε ο καρπός της ζωής, ο Χριστός. Η «Αμεταμέλητη» υπενθυμίζει τη σταθερότητα του «ναι» της. Η Παναγία δεν ανακάλεσε την υπακοή της όταν άρχισαν οι δυσκολίες. Δεν την ανακάλεσε κατά τη φυγή στην Αίγυπτο, ούτε κάτω από τον Σταυρό, ούτε

μπροστά στο μυστήριο του θανάτου.

Στο δεύτερο μέρος του έργου, στα «Πάθη», οι ψαλμοί, οι ωδές και τα αναγνώσματα εναλλάσσονται κατά τρόπο που θυμίζει τις ιερές ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδος.

Ο προσωπικός πόνος του ποιητή ενώνεται με τον πόνο του λαού, τον πόλεμο, την Κατοχή, την πείνα, την αδικία, την απώλεια και το θάνατο.

Η ποίηση δεν αποστρέφει το βλέμμα από την πληγή. Κατέρχεται μέσα στην ιστορία, ακούει τις κραυγές των αδικοσκοτωμένων και στέκεται κοντά στις μαυροφορεμένες γυναίκες, στις μητέρες και στα ορφανά. Μέσα σ' αυτή την ιστορική μνήμη ο ποιητής διακηρύσσει: «Τα θεμέλιά μου στα βουνά».

Τα βουνά είναι ο τόπος της αντοχής, της ελευθερίας, του αγώνα και της θυσίας. Είναι όμως και τόποι θεοφανειών. Στο όρος Σινά δόθηκε ο Νόμος, στο Θαβώρ αποκαλύφθηκε το άκτιστο φως, στον Γολγοθά υψώθηκε ο Σταυρός και στο Όρος των Ελαιών ο Χριστός αναλήφθηκε στους ουρανούς.

Τα πραγματικά θεμέλια ενός λαού δεν είναι μόνο η γεωγραφία και η ιστορική του δύναμη· είναι η πίστη, η μνήμη, οι θυσίες και οι πνευματικές του ρίζες και στα θεμέλια της χριστιανικής μας ταυτότητας βρίσκεται η ταπεινή συγκατάθεση της Θεοτόκου, το «γένειτό μοι» που επέτρεψε στον Θεό να εισέλθει ελεύθερα στην ανθρώπινη ιστορία.

Μέσα στην οδύνη των «Παθών» του Ελύτη, αναγνωρίζουμε τη σιωπηλή μορφή της Παναγίας κάτω από τον Σταυρό. Η Θεοτόκος δεν είναι Μητέρα επειδή προστατεύθηκε από κάθε πόνο. Είναι Μητέρα επειδή παρέμεινε πιστή μέσα στον πόνο. Άκουσε την προφητεία του Συμεών ότι ρομφαία θα διαπεράσει την ψυχή της και έζησε την εκπλήρωσή της στον Γολγοθά. Είδε τον Υιό της να απορρίπτεται, να συκοφαντείται, να βασανίζεται και να σταυρώνεται.

Ο ποιητικός ύμνος συνεχίζεται: «Χαίρε του παραδείσου των βυθών η Αγρία, Χαίρε της ερημίας των νήσων η Αγία, Χαίρε η Ονειροτόκος, χαίρε η Πελαγινή, Χαίρε η Αγκυροφόρος και η Πενταστέρινη.»

Οι προσφωνήσεις αυτές είναι ποιητικές εικόνες και όχι θεολογικοί όροι. Πίσω τους, όμως, ακούγεται καθαρά η φωνή του Ακαθίστου Ύμνου. Η Εκκλησία ονομάζει την Παναγία «κλίμακα, γέφυρα, λιμένα, αστέρα, νεφέλη, άγκυρα και χώρα του Αχωρήτου».

Ο Ελύτης συνεχίζει την τολμηρή εικονοποιία των υμνογράφων και την ενδύει με το

πέλαγος, τα άστρα, τον άνεμο, το καράβι και την ερημία των νησιών. Η «Πελαγινή» είναι η Παναγία των ναυτικών και των νησιωτών. Η «Αγκυροφόρος» υπενθυμίζει την ελπίδα που κρατά την ψυχή σταθερή μέσα στις τρικυμίες. Η «Πενταστέρινη» λάμπει σαν αστέρι που δείχνει τον δρόμο προς τον Χριστό.

Ακολουθούν ακόμη τολμηρότερες ποιητικές εικόνες: «Χαίρε με την ωραία λαλιά η δαμάζοντας τον δαίμονα, Χαίρε που καταρτίζεις τα Μηναία των κήπων, Χαίρε η ακριβοσπάθιστη και σεμνή, Χαίρε η προφητικιά και δαιδαλική.»

Η «ωραία λαλιά» της Παναγίας δεν είναι ρητορεία· είναι ο λόγος της πίστης. Το «Ιδού η δούλη Κυρίου» ανατρέπει την ανυπακοή της Εύας. Το «Μεγαλύνει η ψυχή μου τον Κύριον» γίνεται η δοξολογία της νέας κτίσης και το «Ό,τι αν λέγη υμίν, ποιήσατε» παραμένει η διαρκής προτροπή της προς κάθε χριστιανό.

Η αναφορά στα «Μηναία των κήπων» ενώνει το λειτουργικό χρόνο με το χρόνο της δημιουργίας. Τα Μηναία διαφυλάσσουν τη μνήμη των αγίων κάθε ημέρα του εκκλησιαστικού έτους. Οι κήποι διαφυλάσσουν το ρυθμό της βλάστησης, της ανθοφορίας και της καρποφορίας κι η Παναγία στέκεται στο σημείο όπου ο χρόνος ανοίγεται προς την αιωνιότητα.

Μετά τους ποιητικούς Χαιρετισμούς, ο Ελύτης στρέφεται προς το χώμα και τους νεκρούς: «Άξιον Εστί το χώμα που ανεβάζει μian οσμή κεραυνού σαν από θειάφι, του βουνού ο πυθμένας όπου θάλλουν οι νεκροί άνθη της αύριον.»

Οι στίχοι αυτοί μας μεταφέρουν στην καρδιά της Κοιμήσεως. Το χώμα δεν είναι μόνο τόπος φθοράς. Γίνεται έδαφος αναμονής, στο οποίο οι νεκροί «θάλλουν» ως «άνθη της αύριον». Αυτή είναι η χριστιανική ελπίδα. Το σώμα ενταφιάζεται σαν σπόρος που αναμένει την ανάσταση.

«Σπείρεται εν φθορά, εγείρεται εν αφθαρσία», διδάσκει ο Απόστολος Παύλος, γι' αυτό κι ο Ελύτης διακηρύσσει: «Άξιον Εστί το αναίτιο δάκρυ, ανατέλλοντας αργά στα ωραία μάτια, των παιδιών που κρατιούνται χέρι χέρι, των παιδιών που κοιτάζονται και δε μιλιούνται.»

Υπάρχουν δάκρυα που δεν χρειάζονται εξήγηση και πόνοι που δεν χωρούν μέσα στις λέξεις. Η Παναγία καταλαβαίνει αυτά τα άφωνα δάκρυα. Καταλαβαίνει τα παιδιά που κρατιούνται χέρι χέρι και δεν μιλούν. Καταλαβαίνει τα παιδιά του πολέμου, της προσφυγιάς, της φτώχειας και της μοναξιάς. Καταλαβαίνει τη μητέρα που πενθεί, διότι κι η ίδια στάθηκε κάτω από το Σταυρό του Υιού της.

Η Θεοτόκος είναι Μητέρα επειδή παρέμεινε πιστή μέσα στον πόνο. Δεν μπόρεσε να αφαιρέσει τα καρφιά από τα χέρια του Χριστού, παρέμεινε, όμως, κοντά Του κι

αυτή η παραμονή είναι η δυνατότερη μορφή αγάπης. Η Μητέρα του Εσταυρωμένου παραμένει κοντά σε κάθε σταυρωμένο άνθρωπο.

Το «Δοξαστικόν» δεν υμνεί μόνο την αθωότητα. Υμνεί και τη δυνατότητα της επιστροφής: «Άξιον Εστί το χέρι που επιστρέφει από φόνο φριχτόν και τώρα ξέρει, ποιος αλήθεια ο κόσμος που υπερέχει, ποιο το «νυν» και ποιο το «αιέν» του κόσμου.»

Ακόμη και το χέρι που αμάρτησε μπορεί να επιστρέψει. Ακόμη κι ο άνθρωπος που έπεσε μπορεί να μετανοήσει. Η Παναγία είναι καταφυγή των μετανοούντων, επειδή πρεσβεύει στον ελεήμονα Υιό της για τον άνθρωπο που αναγνωρίζει την πτώση του κι αναζητά τη συγχώρηση.

Ο άνθρωπος που επιστρέφει αρχίζει να διακρίνει «ποιο το νυν και ποιο το αιέν του κόσμου». Το «νυν» είναι το πρόσκαιρο, το μεταβαλλόμενο και το φθιρόμενο. Το «αιέν» είναι εκείνο που παραμένει, η κοινωνία με τον Θεό.

Η διάκριση ανάμεσα στο «νυν» και το «αιέν» βρίσκεται στην εορτή της Κοιμήσεως. Η Παναγία έζησε μέσα στο «νυν» της ανθρώπινης ιστορίας. Γνώρισε την ταπεινή ζωή της Ναζαρέτ, την προσφυγιά, την αγωνία, τη στέρηση, το Γολγοθά και το θάνατο.

Με την Κοίμησή της, όμως, εισέρχεται στο «αιέν» της Βασιλείας. Το πρόσωπό της μαρτυρεί ότι ο άνθρωπος δημιουργήθηκε για την αιώνια κοινωνία με τον Θεό.

Στο πρόσωπό της συναντώνται το ελάχιστο και το άπειρο, το ταπεινό και το υψηλό, το ανθρώπινο και το θείο. Η νεαρή Κόρη της Ναζαρέτ γίνεται η χώρα του Αχωρήτου και το εργαστήριο της σωτηρίας μας.

Το «Δοξαστικόν» κορυφώνεται: «Νυν η σποδός του Ανθρώπου, Νυν Νυν το μηδέν και αιέν ο κόσμος ο μικρός, ο μέγας!»

Το «νυν» της φθοράς οδηγεί το σώμα στη σποδό. Το «αιέν» του Θεού, όμως, μεταμορφώνει τον μικρό κόσμο σε κόσμο μέγα. Η εικόνα της Κοιμήσεως αποδίδει αυτή την αλήθεια με μια θαυμαστή αντιστροφή.

Στην εικόνα της Γεννήσεως, η Παναγία κρατά στην αγκαλιά της τον Χριστό ως βρέφος. Στην εικόνα της Κοιμήσεως, ο Χριστός κρατά στην αγκαλιά Του την ψυχή της Μητέρας Του, ως βρέφος σπαργανωμένο στο φως. Εκείνη που Τον δέχθηκε όταν εισήλθε στον κόσμο, γίνεται τώρα δεκτή από Εκείνον στη Βασιλεία Του.

Η Κοίμηση της Κυρίας Θεοτόκου δεν είναι απουσία, αλλά βαθύτερη παρουσία· δεν είναι σιωπή, αλλά αδιάλειπτη πρεσβεία· δεν είναι το τέλος της μητρικής της

διακονίας, αλλά η είσοδός της στην αιώνια μεσιτεία υπέρ του κόσμου.

Η Παναγία μάς καλεί, να επιστρέψουμε στη σιωπή της καρδιάς, εκεί όπου ο λόγος του Θεού μπορεί να ριζώσει. Μας διδάσκει ότι το αληθινό μεγαλείο δεν βρίσκεται στην προβολή, αλλά στην ταπείνωση· όχι στην επιβολή, αλλά στην προσφορά· όχι στην κατοχή, αλλά στην αυτοπαράδοση της αγάπης.